



POSTAVITEV KNJIŽNEGA GRADIVA NA ODDELKU ZA OTROKE IN MLADINO V SPLOŠNI KNJIŽNICI¹

Arrangement of Book Materials in the Department for Children and Youth in a Public Library

Katja Kemperle, Alenka Šaupertl

Prejeto: 30. 6. 2011 – Sprejeto: 4. 8. 2011

1.01 Izvirni znanstveni članek

1.01 Original scientific paper

UDK 025.4.02:027.625(497.4)

Izveleček

Namen: Postavitev knjižnega gradiva je za knjižnice zelo pomembna že od njihovih začetkov. Na mladinskih oddelkih slovenskih splošnih knjižnic so bili v uporabi različni sistemi postavitve, v 60-ih letih prejšnjega stoletja pa se je uveljavil sistem CPM (cicibani, pionirji, mladina), ki je v veljavi še danes. V zadnjem času se pojavljajo potrebe po posodobitvi tega sistema. Predlani so v Mestni knjižnici Ljubljana, Knjižnici Otona Župančiča uvedli nov sistem postavitve knjižnega gradiva, namenjenega mladim bralcem. Glavni namen je prikazati, kakšni so odzivi v stroki na vpeljane spremembe in ugotoviti, če in kako mladinski knjižničarji v lastnih knjižnicah upoštevajo veljavna priporočila o postavitvi gradiva.

Metodologija/pristop: Uporabljena je bila anketna metoda. 100 anketnih vprašalnikom smo razdelili udeležencem Strokovne srede, 14. aprila 2010, z naslovom »Odgovor knjižničarjev na sodobno sceno branja: predstavitev testne postavitve gradiva za otroke in mladino v MKL, enoti Knjižnica Otona Župančiča, Ljubljana«.

Rezultati: Obiskovalci so novo postavitev večinoma pozitivno sprejeli. Kar 77% knjižničarjev, večinoma splošnih in šolskih, bi tako postavitev preneslo v svoje knjižnice. Tudi sicer dobljeni rezultati kažejo na to, da knjižničarji sistem CPM v več kot 90% dopolnjujejo z dodatnimi postavitvenimi skupinami in/ali nekatere od teh tudi dodatno označujejo.

Omejitve raziskave: Zaradi majhnega vzorca lahko le sklepamo, da so rezultati raziskave odraz splošnega stanja v slovenskih šolskih knjižnicah in na mladinskih oddelkih splošnih knjižnic.

¹ Popravljen verzija članka s končnim besedilom, ki se razlikuje od tiskane različice (op. ur.).



Izvirnost/uporabnost raziskave: Pokazala se je potreba po preoblikovanju in modernizaciji sedanjih priporočil za urejanje knjižnega gradiva. Rezultati izpostavljajo področja, ki so najbolj pereča in hkrati lahko služijo kot opora pri načrtovanju rešitev.

Ključne besede: *postavitev gradiva, splošne knjižnice, oddelki za otroke in mladino, Slovenija*

Abstract

Purpose: The arrangement of books in libraries has been very important since their beginnings. In the departments for children and youth in Slovenian public libraries, several arrangement systems have been in use. In the 60's of the last century the CPM system was introduced. The system is based on dividing materials into three age groups. Lately, the need for changing this system has emerged. Two years ago Ljubljana City Library, Oton Župančič Library has introduced a new system for arranging materials for young readers. The main purpose of the article is to illustrate the reactions of other librarians to these changes and to find out if and how children's librarians use guidelines for the arrangement of materials.

Methodology/approach: Survey questionnaires were distributed to participants at the meeting titled »Librarians answer to the contemporary reading scene: the presentation of test arrangement of materials for children and youth in the Oton Župančič Library, a unit of the Ljubljana City Library (LCL)«.

Results: Visitors of that meeting reacted positively to the new arrangement system. 77% of them are prepared to adopt and use it in their libraries. The results also show that librarians have already included some additional groups for arranging materials, within the CPM system. 90% of librarians that answered the survey have modified the arrangement in their libraries or at least they use additional spine labels.

Research limitation: Due to the small sample we can only assume that the results of the research reflect the general situation in Slovenian school libraries and youth departments of public libraries.

Originality/practical implications: There is a need for restructuring and modernization of the current recommendations for the arrangement of book materials. The results also highlight the areas that should be given immediate priority and can support new solutions to the present arrangement system.

Keywords: *shelving of materials, public libraries, children and youth departments, Slovenia*



1 Uvod

V slovenskem knjižničarskem prostoru se že dalj časa posveča pozornost problematiki urejanja gradiva v knjižnicah, namenjenih otrokom in mladini. Od 60-ih let prejšnjega stoletja je v veljavi sistem CPM (cicibani, pionirji in mladina), ki ga posamezne knjižnice v zadnjem času po presoji dopolnjujejo in prilagajajo zahtevam ter potrebam uporabnikov. Prepričani smo, da se vsi, ki smo v stiku s knjižnicami in želimo spodbujati bralno kulturo, zavedamo, da je postavitev knjižnega gradiva eden pomembnejših dejavnikov v vsaki knjižnici, z velikim vplivom na bralce, sploh na mlade. Lahko bi rekli, da je tudi najbolj očiten dejavnik, saj smo na postavitev pozorni že ob samem vstopu v knjižnico. Iskanje gradiva nam olajša njena jasna in logična ureditev.

Z raziskavo smo želeli ugotoviti upoštevanje sedaj veljavnih priporočil o postavitvi gradiva na mladinskih oddelkih in če, v kolikšni meri in kako jih knjižničarji dopolnjujejo ter s tem postavitev poskušajo približati potrebam uporabnikov.

2. aprila 2010 je potekala slovesna otvoritev nove postavitve leposlovja na oddelku za otroke in mladino v Knjižnici Otona Župančiča (dalje KOŽ) Mestne knjižnice Ljubljana (dalje MKL). Nova postavitev je prva celovita alternativa dosedanji ureditvi in bo postopoma zaživela v vseh knjižnicah MKL. Kakšno je mnenje drugih mladinskih knjižničarjev, ali novo postavitev razumejo kot napredek na področju problematike postavitve knjižnega gradiva in ali so pripravljene sprejemati spremembe vpeljati v lastnih knjižnicah, pa so vprašanja, na katera smo z raziskavo poskušali odgovoriti.

2 Pregled dosedanjih raziskav

2.1 Razvoj postavitve knjižnega gradiva za otroke in mladino v slovenskih splošnih knjižnicah

Že v 50-ih letih prejšnjega stoletja so se slovenski knjižničarji zavedali, da mladi bralec potrebuje posebno skrb. Za otroka je knjiga zelo pomembna, z njeno pomočjo spozna nove besede, si oblikuje pogled na svet in okus za dobro literaturo. Zato mora biti mladinski knjižničar hkrati tudi pedagog, ki se svojim bralcem resnično posveti (Sepe, 1959). Za takratne razmere so predlagali, da se otroške in mladinske knjige ločijo od ostalih (npr. na posebno polico) in se uredijo po strokah.

Ureditev knjižničnega gradiva na oddelkih za otroke in mladino, kot jo v slovenskih splošnih knjižnicah poznamo in uporabljamo še danes, temelji na načrtu za ureditev mladinskih knjižnic. Ta načrt je na predlog Pionirske knjižnice v Ljubljani leta 1961



sprejela Sekcija za ljudsko knjižničarstvo (Žnidar, 1961). Nova postavitev je temeljila na tedanjih praksah tujih knjižnic in je uvedla prosti pristop. Zgledoval se je po modelu, ki je upošteval razvojne posebnosti mladih bralcev. »Izbor in ureditev knjižnega fonda v sodobni mladinski knjižnici morata ustrezati pedagoško-psihološkim zahtevam, ki jih ima delo z mladim bralcem« (Žnidar, 1961, str. 74). Načrt je uvedel ločitev na poučne in leposlovne knjige, za zadnje pa naj bi bila najbolj sprejemljiva razdelitev po starostnih stopnjah bralcev. Ob tem so opozorili na tveganost delitve bralcev na posamezne starostne stopnje, saj med otroki obstajajo velike individualne razlike. Priporočila za ureditev monografskih publikacij v knjižnicah za mladino do 15. leta starosti so naslednja:

- leposlovje v slovenskem jeziku, urejeno po treh starostnih stopnjah bralcev (dalje sistem CPM):
 - C – cicibani ali predbralno obdobje do približno 10. leta starosti,
 - P – pionirji ali obdobje od približno 10. do 14. leta starosti,
 - M – mladina ali obdobje od približno 14. ali 15. leta starosti;
- ljudsko slovstvo v slovenskem jeziku (L);
- leposlovje v tujih jezikih;
- poučne knjige (skupaj slovenske in tujejezične), urejene po sistemu Univerzalne decimalne klasifikacije (dalje UDK) (Novljan, 1996).

Ta priporočila so sprejeta tudi v danes veljavnih standardih (Standardi, 2005) in pravilnikih (Pravilnik, 2003). Novljanova (1996) v raziskavi o ustreznosti ureditve gradiva v mladinskih knjižnicah ugotavlja, da kar 86 % v raziskavi sodelujočih splošnih knjižnic² uporablja in upošteva strokovna priporočila za ureditev knjižničnega gradiva. Ostalih 14 % priporočila upošteva delno, saj so uveljavljeno standardno ureditev dopolnile z dodatnimi skupinami. Prav tako kar 98 % knjižničarjev splošnih knjižnic ocenjuje, da večina mladih uporabnikov leposlovno gradivo najde v starostni stopnji, ki ustreza njihovi starosti.

Kljub sprejetju in razmeroma dosledni uporabi priporočil za ureditev knjižničnega gradiva za mlade bralce se že dalj časa pojavljajo vprašanja o njihovi sodobnosti in ustreznosti (Novljan, 1996; Lavrenčič, Pogačar in Zadavec, 1996; Ločniškar-Fidler et al., 2006; Koba, 2009). Lavrenčič, Pogačar in Zadavec (1996) opozarjajo predvsem na dejstvo, da v času uvedbe priporočil predšolskih otrok niso vpisovali v splošne knjižnice. Spoznanje, kako pomembno je, da se otroci srečajo s knjigo in knjižnico že v najzgodnejšem obdobju, tako postavlja pod vprašaj ustreznost postavitve po starostnih stopnjah. Navajajo predvsem problem skupine C, ki združuje leposlovje za otroke do 10. leta starosti, »zajema torej predbralno, predšolsko, začetno bralno in bralno

² V raziskavi je sodelovalo 115 slovenskih knjižnic, od tega 49 splošnih in 66 šolskih.



usposobljeno šolsko populacijo otrok, vsako s svojo specifično recepcijsko sposobnostjo« (Lavrenčič, Pogačar in Zadavec, 1996, str. 151).

S podobnim vprašanjem se je v svoji raziskavi o ustreznosti ureditve gradiva v mladinskih knjižnicah ukvarjala tudi Novljanova (1996). Mladinski knjižničarji splošnih in šolskih knjižnic so v raziskavi predlagali spremembe na področju starostnega razpona skupin. Izpostavili so predvsem oblikovanje dodatne starostne skupine znotraj sedanjih skupin C. Ta dodatna skupina bi zajemala gradivo, namenjeno otrokom predbralnega obdobja, ki so vedno pogostejši obiskovalci knjižnic in po razvojnih značilnostih specifična skupina. Oblikovanje dodatne starostne skupine in s tem ločene postavitve gradiva za otroke v predbralnem obdobju se vedno bolj uveljavlja tudi v praksi in najmlajšim otrokom omogoča svobodno brskanje in raziskovanje.

Naslednja pomanjkljivost sedanjega sistema postavitve je tudi dejstvo, da upošteva otrokovo zrelost za sprejemanje gradiva ne glede na zvrst. Tako se bralec naključno srečuje z različnimi literarnimi zvrstmi. Po mnenju Lavrenčičeve, Pogačarjeve in Zadavca (1996) zato ta način postavitve ni najbolj primeren za samostojno iskanje, zlasti ne za iskanje določene teme, in naj bi prosti pristop vračal v pultni sistem.

Večkrat slišana skrb glede ustreznosti sedanje ureditve pa govori o tveganosti delitve mladih bralcev na bralne stopnje, saj med otroki obstajajo velike individualne razlike in so meje med stopnjami lahko le orientacijske. Težave se pojavijo takrat, ko je določen otrok ali prerasel njemu namenjeno stopnjo ali so v njemu določeni stopnji knjige zanj prezahtevne. Prav tako se pogosto zgodi, da se mlajši otroci bojijo pristopiti k policam, namenjenim starejši stopnji, starejši pa ravno obratno, saj so na policah za mlajše stopnje knjige za »dojenčke«, med katere pa oni nikakor ne spadajo več. Saksida (2010) o tem govori kot o prikriti cenzuri. Problematična se mu zdijo tista razporejanja knjig, ki določajo, katera besedila naj berejo bralci določenih starostnih skupin. S tem namreč zožujejo možnost bralčevega osebnega odziva na raznolika besedila.

Aiken (1982) gre celo tako daleč, da razporejanje knjig na starostne stopnje označi za popolni nesmisel. Trdi, da knjižničarji vse preradi delijo mlade bralce na starostne stopnje, tako da so lahko police v knjižnici namenjene starostni stopnji od 9 do 12 let. Potem starši pridejo v knjižnico z zahtevo po knjigi za 9-letno hčerko in odidejo prepričani, da imajo ravno pravšnjo knjigo. Nihče pa ne pride v knjižnico in vpraša po knjigi za mojega 56-letnega moža ali 73-letno gospo, upokojenko. Otroci imajo prav tako kot odrasli različne okuse in bralne navade. Sistem CPM je nastal v času, ko je bilo gradiva za otroke malo, danes pa imajo otroci neprimerljivo več raznovrstne kulturne in prostočasne ponudbe. Tudi založništvo zalaga trg z ogromnimi količinami



knjig za otroke in mladino³. V tem času so se spremenila tudi pričakovanja in potrebe otrok, zato temeljni način postavitve mladinskega leposlovja ni več starostna skupina, ampak vsebina knjig (Knjiga te čaka. Poišči jo!, 2010).

Ločniškar-Fidler (2006) je s sodelavci opozorila na velika odstopanja od priporočil za ureditev gradiva na mladinskih oddelkih splošnih knjižnic, ki so jih obravnavali. Na podlagi pregledanih naslovov monografskih publikacij za otroke in mladostnike so ugotovili, da knjižnice gradiva ne razporejajo po enotnem sistemu. Našli so primere leposlovnih in poučnih del, ki niso uvrščena v isto starostno skupino. Saksida opozarja tudi na neulovljivost knjig. »Nekatere odrasle knjige se postarajo do mladosti (npr. Don Kihot), nekatere mladinske pa odrastejo (dela Svetlane Makarovič)« (1999, str. 8). Tu so seveda tudi robna dela, ki jim težko določimo starostno stopnjo. Blažičeva (2010) dodaja, da dognanja s področja mladinske književnosti, didaktike in knjižničarstva kažejo, da je postavitvev po starostnih stopnjah v zadnjih dveh desetletjih presežena, saj so sodobni trendi prinesli večnaslovniškost oziroma naslovniško odprtost, crossover literaturo, večžanrskost oziroma žanrsko raznovrstnost in multimedijškost.

2.2 Primeri postavitvev v slovenskih in tujih knjižnicah

Nekatere splošne knjižnice v Sloveniji so že uvajale spremembe pri postavitvi gradiva. V Osrednji knjižnici Kranj so se odločili za bolj formalne spremembe (Leban, Grilc in Tomšič, 2007). Pri razvrščanju mladinskega leposlovja so stare oznake starostnih stopenj zamenjali z oznakami, ki izražajo konkretno starost bralca. Oznako C je zamenjalo poimenovanje *Književna dela do 8 let*, oznaka P so *Književna dela od 9 do 12 let*, oznako M pa so spremenili v *Književna dela nad 13 let*. Uvedli so še četrto starostno skupino – *Moja prva slikanica*, a jo kot podskupino skrili znotraj *Književnih del do 8 let*. Dodatne podkategorije v tej skupini so tudi:

- pravljice zgodbe,
- uganke,
- pesmice,
- igrice,
- zbirka Čebelica,
- začenjam brati.

³ Leta 1994 je izšlo 260 naslovov knjig za mladino do 15. leta starosti, od tega 90 (35%) poučnih in 170 (65%) leposlovnih. V letu 2010 pa so za mlade izšli že 1003 naslovi knjig, od tega 176 (17,5%) naslovov poučnih in 827 (82,5%) naslovov leposlovnih knjig (Zadravec, 2011).



Pri poučnem gradivu so vrstilce UDK zamenjali z besednimi oznakami. Zaradi opustitve strogega upoštevanja vrstilcev so lažje oblikovali nove skupine. Odločili so se za združevanje sorodnih vsebin. Vsebine s področja mladinske filozofije, psihologije in etike so, npr. znotraj skupine *Človek in družba*, združili v podskupino *Spoznavam sebe in družbo*.

Med primeri iz tujine naj izpostavimo le šolsko knjižnico Good Hope v West Monroe v Louisiani, ki se je odločila leposlovno gradivo postaviti izključno po žanrih (Dumas, 2005). Na podlagi predlogov svojih uporabnikov, učencev, so izbrali 11 žanrov (npr. pustolovka, športne zgodbe, humor, grozljivke ...). Odzivi učencev na postavitev so bili pozitivni, tudi izposoja leposlovja se je povečala. Bralci, ki so se prej obotavljali pri izbiri, so se lažje odločili za knjigo iz manjše skupine priljubljenega žanra. Prav tako so mladi hitreje kot knjižničarji sprejeli spremembe in se nanje privadili. Za knjižničarje je projekt predstavljal velik zalogaj, a zaposleni so v postopku reorganizacije dobro spoznali svoje gradivo. V zbirki so odkrili nekaj »lukenj«, ki jih bodo pokrpali s premišljenimi nakupi.

2.3 Teoretična izhodišča o postavitvi knjižničnega gradiva za mlade

Večina strokovnjakov se strinja, da je zgodnji stik s knjigo bistven za otroka (Cooper, 1996; Jamnik, 2001; Kobe, 1974; Larkin-Lieffers, 2001; Lavrenčič, Pogačar in Zadavec, 1996). Sodobna mladinska knjižnica si mora prizadevati vzgojiti aktivnega uporabnika. Zato mora poseben poudarek nameniti pedagoškemu delu z otroki, ki pa kot prvi pogoj zahteva knjižnico, urejeno po strokovnih principih.

Pedagoško delo ima več smotrov, Kobe, Pahor in Stružnik (1990) navajajo knjižnično in knjižno vzgojo, Jamnikova (2001) pa jima dodaja še književno vzgojo. Cilj knjižnične vzgoje je mladi uporabnik, ki zna s knjižničnimi pomagali gradivo samostojno poiskati in uporabljati. Knjižna vzgoja jih vzgaja v bralce in uporabnike informacijskih virov, književna vzgoja pa specifično v bralce književnih del.

Smotri pedagoškega dela knjižničarja se prepletajo, njihov skupni cilj pa je redni obiskovalec knjižnice, ki knjižnico obvladuje in aktivno uporablja. To pomeni, da ve, kje in po kakšnem sistemu je razvrščeno leposlovno in poučno gradivo ter da obvlada iskanje podatkov v knjižničnem katalogu. Na podlagi teh podatkov zna na policah samostojno poiskati želeno knjigo, hkrati pa uspešno uporablja tudi priročnike vseh vrst. Tako usposobljen otrok se bo kasneje v življenju lažje znašel v kateri koli knjižnici, saj je že kot otrok spoznal temeljno strokovno ureditev, takšna usposobljenost pa je tudi dodatna motivacija za branje (Jamnik, 2001).



Vendar praksa kaže, da imajo mladi uporabniki pri poznavanju knjižnice veliko težav. Mlajši otroci imajo običajno omejen besednjak in knjižničarju le s težavo pojasnijo, kaj želijo. Tudi kasneje, ko je poznavanje besed ustrezno, se na otrokovi poti do knjige pojavljajo ovire. V množici ponujenega gradiva se uporabniki ne morejo več zanašati zgolj na pregledovanje polic (Šauperl in Saye, 2001). Vedno bolj so odvisni od knjižničnih katalogov, ki pa bi morali biti prilagojeni značilnostim mladih. Današnja mladina je večša uporabe računalnika in iskanja na svetovnem spletu. Tudi zato mora biti v katalogu vsebinski opis čim bolj bogat, da so mladi bralci in knjižničarji lahko pri iskanju uspešni in z rezultati zadovoljni (Šauperl, 2009).

Na problem skopih vsebinskih opisov, ki nastajajo brez razumevanja, kako se otroci lotijo iskanja, opozarja tudi Solomon (1997). Pri oblikovanju novih postavitvenih skupin se knjižnice velikokrat odločajo za dodatno opremo gradiva, ki pomaga pri iskanju, izbiri, urejanju in pospravljanju. To so običajno barvne in slikovne oznake ali piktogrami. Te oznake v knjižničnem katalogu niso razvidne in če so edini podatek, ki pojasnjuje postavitev gradiva, je taka ureditev zavajajoča, saj uporabnik ne dobi pravih informacij o lokaciji gradiva (Ločniškar-Fidler et al., 2006). Tudi ko otrok v katalogu najde ustrezno gradivo, ga mora fizično poiskati.

Po podatkih različnih raziskav naj bi bili uporabniki pri iskanju pravilno vložene gradiva neuspešni kar v 6-21 % (Eaton, 1991). Včasih je težava le abeceda, kdaj se zatakne pri identifikaciji naslova in/ali avtorja, problematična je signatura. Uspešno opraviti vse te korake pa je sploh velik izziv. Moore in St. George (1991) ugotavljata, da je matematično znanje predpogoj za uporabo Deweyeve decimalne klasifikacije (dalje DDC), torej tudi UDK. Otroci, ki imajo izkušnje z decimalkami, so zato uspešnejši pri lociranju gradiva. Dodatna težava je napačno razumevanje postavitve, kar ovira iskanje primerne gradiva. Jasen pokazatelj tega so odgovori otrok v Shentonovi raziskavi (2007) na vprašanje, kako si sami razlagajo postavitev poučnih knjig. Pri iskanju gradiva o kitarah (ang. guitar) bi desetletni Larry knjižničarja vprašal za glasbeni del knjižnice, nato pa znotraj njega poiskat črko G in v njej gradivo o kitarah. Podobno bi desetletni Nigel knjige o Aztekih iskal na prvih policah poučnih knjig, saj se Azteki začnejo na črko A. Najbolj obupana pa je bila desetletna Christine, ki so se ji zdele knjige pomešane in je trdila, da gre pri iskanju za loterijo.

Eatonova (1991) pojasnjuje, da lahko razvojne sposobnosti prav tako vplivajo na otrokovo iskanje v knjižnici. Raziskave o uporabi simbolov in barv kažejo, da so ti zelo uspešna alternativa numerični ali besedni oznaki lokacije (Cooper, 1996). Primerni so predvsem za otroke v predbralnem in začetnem bralnem obdobju. V tem obdobju, vanj sodijo otroci med drugim in sedmim letom starosti, že znajo neki objekt



nadomestiti z njegovim simbolom. Simboli tako predstavljajo možnost nadomestka DDC ali UDK za označitev postavitvenih skupin v knjižnici.

2.3.1 Kaj vpliva na izbor določene knjige?

Informacijske potrebe otrok lahko v grobem razdelimo v dve kategoriji: tiste, povezane z izobraževanjem, in tiste, ki se nanašajo na posameznikove interese. Večina otrok, ki v knjižnici išče knjigo, ustreza trem značilnostim iskalcev, kot jih navaja Baker (1986):

1. pri iskanju zelene knjige se takoj odpravijo h knjižnim policam, ne da bi jo pred tem identificirali v katalogu;
2. ne iščejo točno določenega gradiva, ampak so zadovoljni s katerimkoli, le da zadovoljuje njihovo informacijsko potrebo;
3. običajno ne pridejo v knjižnico z namenom poiskati knjigo s točno določenim naslovom, ampak uživajo v brskanju po knjižnici in izbirajo gradivo, ki jih pritegne (pri izbiri so tako podvrženi vplivom različnih dejavnikov).

Na primer: otrok si želi izposoditi knjigo pesmic, zato se takoj odpravi k ustrezni polici, ne da bi posamezno knjigo poiskal v katalogu. Nato bo na polici iskal med množico knjig, da bi našel tisto, ki ustreza njegovim željam. Pri izbiri pa nanj vplivajo številni dejavniki, kot so knjižna naslovnica, avtor, naslov, ilustracije, celo lokacija na polici. Larkin-Lieffersova (2001) navaja različne razloge, ki omejujejo otrokovo iskanje po policah. Mednje sodijo previsoke police, ki jih otroci ne dosežejo, prenatrpane police, ki onemogočajo sproščeno jemanje knjig s polic, in neustrezni knjižni oporniki, zaradi katerih knjige drsijo ali celo padajo. To otroka zlahka prestraši in mu odvzame željo po iskanju dodatnega gradiva. Cooperjeva (2002) je ugotovila, da je v njeni raziskavi večina sedemletnikov pri pregledovanju polic z ustreznim gradivom izbrala knjigo le na podlagi informacij z naslovnice, ne da bi jo prelistala in pogledala vsebino. Tako so na primer prezrli knjigo o pajkih, pa čeprav je vsebovala informacije o tarantelah, ki so bile tema njihove seminarske naloge.

Med množico knjig je skoraj nemogoče oziroma zelo težko izbrati pravo. Odločitev za eno namesto druge se zdi bolj naključna. Kako uspešno izbirati knjigo, je pomembna sposobnost, ki se je nikoli res ne učimo, ampak jo bralec pridobiva in izpopolnjuje sam. Vsaka uspešna izbira knjige povečuje verjetnost, da bo mladi bralec želel ponoviti prijetno izkušnjo in spet posegel po knjigi. Vsaka prebrana knjiga obogati bralne izkušnje in povečuje bralčevo zmožnost, da si ponovno izbere »pravo« knjigo. Ravno obratno pa vsaka neuspešna izbira znižuje bralčevo željo po branju. Dodamo lahko še, da otroci, ki so pri iskanju neuspešni, običajno prenehajo z iskanjem in zdi se, da se ne zavedajo, da bi drugačen pristop lahko pripomogel k najdbi zelenega gradiva



(Shenton in Dixon, 2004). Frustracija se med mladimi običajno pojavi, ko njihova priljubljena metoda ne prinese zelenih rezultatov. Tudi Eatonova (1991) ugotavlja, da so pri iskanju najuspešnejši tisti, ki se najlaže ločijo od neuspešnih strategij in poiščejo alternativne pristope.

Izbira knjige iz manjše in omejene, a dostopne zbirke ali iz najljubšega žanra ali serije predstavlja prednost, saj delno odpravlja problem preobremenjenosti (Baker, 1986). Manjši nabor knjig namreč zmanjšuje napor, potreben, da bralci samostojno pridejo do knjige. Bolj konkretno sta se s tem problemom ukvarjala Howard in Jin (2007)⁴. Ko sta mlade povprašala po dejavnikih, ki vplivajo na njihovo izbiro knjige, so v odgovorih največkrat omenili osebni interes in zanimanje za določeno temo, sledi osebno priporočilo prijatelja. Mnogo manj pomembni so ocena knjige, avtor in naslovnica.

Kako torej otroci najdejo gradivo v knjižnici? Sheton in Dixon (2004) prepoznavata pet metod, ki jih mladi pri tem uporabljajo.

- Tisti, ki jim je v knjižnici poznana lokacija gradiva z iskano tematiko, takoj gredo do ustreznega dela zbirke – namerno približevanje (ang. purposeful convergence).
- Drugi ne poznajo lokacije zelene postavitvene skupine in zato ali naključno prečesavajo police – naključno približevanje (ang. random convergence) ali pa spremljajo in upoštevajo oznake na stenah, policah in gradivu – namerno raziskovanje (ang. purposeful exploration).
- Tretji poiščejo pomoč knjižničnega osebja – osebna pomoč pri iskanju (ang. personal assistance-seeking) ali pa uporabijo druga knjižnična orodja, običajno knjižnični katalog – neosebna pomoč pri iskanju (ang. impersonal central assistance-seeking).
- Še ena oblika knjižničnega vedenja vključuje tavanje med policami – nevodeno pohajkovanje (ang. unguided wandering), čeprav je ta oblika morda preveč neusmerjena, da bi jo lahko prištevali med iskalne strategije.

⁴ V raziskavi je sodelovalo 159 najstnikov, 49% fantov in 51% deklet. 56% jih je obiskovalo 8. razred, 44% pa 11.



3 Nova postavitve na oddelku za otroke in mladino Knjižnice Otona Župančiča Mestne Knjižnice Ljubljana

Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo MKL se je že več let ukvarjala s tematiko postavitve gradiva na mladinskih oddelkih splošnih knjižnic in v šolskih knjižnicah. O tem so razpravljali na različnih strokovnih srečanjih in v sklopu srečanj *Strokovnih sred*,⁵ izvedli so nekaj raziskav na to temo. Na podlagi znanja in izsledkov so znotraj strokovne komisije MKL pripravili nov predlog postavitve in ga tudi praktično vpeljali na mladinskem oddelku KOŽ. Nova postavitve postavlja v ospredje oblikovni in vsebinski vidik, značilen za določeno bralno obdobje, ki pa ni nujno enaka kronološki starosti mladega bralca (Knjiga te čaka. Poišči jo!, 2010). Pomen starostnih stopenj seveda ni povsem opuščen, a je pomaknjen v ozadje, v ospredje pa stopa koncept postavitve po bralnih perspektivah. Za mlade bralce so želeli oblikovati prepoznavne postavitvene skupine, ki jih ne bi bilo preveč in bi sestavljale razumljiv in enovit sistem.

Nove postavitvene skupine (Slika 1) so oblikovane glede na:

- bralno usposobljenost oziroma bralno stopnjo (samostojni, nesamostojni bralec);
- literarne zvrsti (proza, poezija, dramatika);
- bralno namembnost (začetno, družinsko branje);
- stopnjo zahtevnosti branja (žanrska pripoved, problemska pripoved);
- bralne interese in potrebe.

Znotraj teh skupin pa piktogrami opredeljujejo še:

- žanrsko raznolikost in literarne tematike (detektivka, kriminalka, spomini, vojna pripoved, šolska pripoved) ter
- namembnost (velike črke, slikopis, začetno branje, uganke).

⁵ Strokovne srede organizira MKL, Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo, da bi spodbudila poznavanje problematike mladinskega knjižničarstva med šolskimi in mladinskimi knjižničarji.



	OBLIKA	ZVRST	PERSPEKTIVA PROZE	
za nesamostojne bralce, družinsko branje, prvo branje	IGROKNJIGE			
	SLIKANICE			
	ZGodbICE			
za samostojne bralce	ZBIRKE PRAVLJIC			
	STRIPI			
	ostalo leposlovje			DRAMATIKA
				POEZIJA
				proza
		RESNIČNOST		

Slika 1: Shema razdelitve leposlovja za otroke in mladino

Delitev na temeljni kategoriji nesamostojnih bralcev oziroma bralcev začetnikov in samostojnih bralcev je po mnenju Knafličeve (2010) nadgradnja sedanjega sistema CPM, saj otroke bolj kot starost označuje bralna zrelost, obvladanje bralne spretnosti in njihovi bralni interesi.

Proces vpeljevanja nove postavitve se je začel že februarja 2008 s pripravo vsebine nove postavitve, z njeno zasnovo, z načrtom prostorske ureditve in opreme ter z načrtovanjem spremljivih dejavnosti. Predpriprava seznamov, gradiva in prostora je potekala od oktobra 2009 naprej. Fizična realizacija projekta pa se je začela 11. januarja 2010. Sledila je 14-dnevna reorganizacija oddelka (umik gradiva s polic in razvrstitev knjig glede na številko nove postavitvene skupine, inventurni popis gradiva, oprema gradiva z novimi nalepkami, postavitve novih skupin na ustrezne police, abecediranje in urejanje, lepljenje piktogramov, postavljanje signalizacije in nazadnje preizkus delovanja). Pri tem so sodelovali 4 zaposleni na oddelku za otroke in mladino KOŽ, 4 zaposleni iz Pionirske in 11 prostovoljcev. Urejanje je potekalo med delavnikom od 8. do 17. in v soboto od 8. do 13. ure.



4 Zasnova in metodologija raziskave

4.1 Namen in cilji raziskave

Z raziskavo smo ugotavljali, kakšno je trenutno stanje na področju postavitve mladinskega knjižnega gradiva v slovenskih splošnih knjižnicah. Zanimalo nas je, ali se knjižničarji držijo uveljavljenih priporočil, ali se jim zdijo pomanjkljiva in ali jih v praksi na različne načine prilagajajo potrebam svojih uporabnikov ter značilnostim gradiva in knjižnice. Poleg tega bo raziskava poskušala odgovoriti, ali novo postavitev v KOŽ ostali mladinski knjižničarji vidijo kot izboljšanje sedanjih priporočil in kot nov okvir za spopadanje s področjem ureditve knjižne zbirke. Raziskovalna vprašanja so bila naslednja:

1. Knjižničarji v mladinskih knjižnicah iz standardne ureditve knjižničnega gradiva izvemajo posamezne skupine gradiva in/ali jih dodatno označijo.
2. Najpogosteje izvzete/označene skupine so knjige za najmlajše in knjige z velikimi tiskanimi črkami.
3. Knjižničarji bodo pozitivno sprejeli novi način postavitve in ga bodo pripravljene vpeljevati v svoje knjižnice.

4.2 Metode dela

Podatke smo zbrali z anketno metodo, natančneje z anketnim vprašalnikom, ki je bil izpopolnjen po pilotnem anketiranju med zaposlenimi v Pionirski. Sestavlja ga 11 vprašanj odprtega in zaprtega tipa. Vprašanja pokrivajo različna področja od ureditve knjižnega gradiva, poznavanja mladinskega knjižničarstva, mladinskega gradiva in značilnosti mladih bralcev do ocene nove postavitve.⁶ 100 anketnih vprašalnikov smo razdelili udeležencem *Strokovne srede*, 14. aprila 2010, »Odgovor knjižničarjev na sodobno sceno branja: predstavitev testne postavitve gradiva za otroke in mladino v MKL, enoti Knjižnica Otona Župančiča, Ljubljana«. Po srečanju je bilo vrnjenih 54 vprašalnikov in naknadno še 2, skupaj je torej na vprašalnik odgovorilo 56 udeležencev *Strokovne srede*, kar predstavlja 56 % odziv.

V vzorec so bili zajeti predvsem mladinski knjižničarji iz splošnih knjižnic, šolski knjižničarji ter drugi, ki jih zanima področje mladinske književnosti in mladinskega knjižničarstva. Predvidevamo lahko, da so se dogodka udeležili le tisti knjižničarji, ki se vseživljenjsko izpopolnjujejo, sledijo spremembam v stroki in želijo biti seznanjeni z

⁶ V članku niso predstavljena vsa vprašanja. Analizo celotnega vprašalnika najdete v: Kemperle, K. (2010). *Postavitev knjižnega gradiva na oddelku za otroke in mladino v splošni knjižnici*. Diplomsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo.



izkušnjami in s predlogi drugih knjižničarjev, saj je bilo predavanje neobvezno. Torej bodo njihovi odgovori in mnenja lahko dali pomemben pregled nad strokovnim področjem, predstavljali bodo tudi praktičen prikaz stanja in seveda odzive na novo postavitev. Za celovit pregled nad stanjem bi bilo vseeno potrebno opraviti širšo študijo, ki bi zajela večje število knjižnic.

5 Rezultati in razprava

Na anketni vprašalnik je odgovorilo 53 žensk (95%) in trije (5%) moški. Starostna struktura vprašanih je bila naslednja: starih od 26 do 35 let je bilo 21% vprašanih, od 36 do 45 let 29%, od 46 do 55 let 39%, starejših od 56 let pa je bilo 11% vprašanih. Glede na ustanovo, kjer so zaposleni, je bilo največ splošnih knjižničarjev (58%), sledijo šolski knjižničarji (40%) in le ena oseba, ki ni bila povezana s knjižnico, saj je zaposlena kot učiteljica slovenščine v osnovni šoli. Ena oseba ni odgovorila na to vprašanje. Glede na izobrazbo je vzorec sestavljalo 39% univ. dipl. bibliotekarjev, 29% višjih knjižničarjev in 32% oseb z drugo izobrazbo, a brez opravljenega bibliotekarskega izpita.

Najprej nas je zanimalo, ali knjižničarji res ločujejo posamezne skupine gradiva od priporočenih skupin in v kakšni meri. Rezultati kažejo, da le 4 (7%) knjižničarji niso odgovorili na to vprašanje ali pa se držijo navodil in ne izločajo oziroma posebej ne označujejo nobene skupine gradiva. Ostalih 93% anketirancev je odgovorilo, da v svoji ureditvi ločeno postavlja vsaj eno skupino gradiva, a verjetno veliko več. Iz tega lahko sklepamo, da stara priporočila niso več zadostna za delo sodobne mladinske knjižnice.

Knjižničarji sami, po lastni presoji, poskušajo prilagoditi postavitev novim značilnostim in željam uporabnikov (predvsem najmlajših obiskovalcev). Dokaj pogosto je tudi dodatno označevanje gradiva (barvne oznake, piktogrami ali kakšni drugi simboli). Ta ugotovitev je nadgradnja raziskovanja Novljanove (1996), pri kateri je le 14% vprašanih knjižničarjev ureditev dopolnjevalo z dodatnimi skupinami. V njeni raziskavi so knjižničarji navajali šest skupin, ki so jim namenili ločeno postavitev. Tam je bila izpostavljena predvsem problematika knjig, namenjenih najmlajšim, zdaj pa ji lahko dodamo še stripe, knjige z velikimi tiskanimi črkami, slikanice in posamezne žanre/zvrsti (predvsem različne literarne zvrsti) (Preglednica 1). Vsem tem skupinam več kot polovica vprašanih knjižničarjev namenja posebno pozornost – v obliki ločene postavitve ali posebnega označevanja. Vidimo lahko, da je v 14-ih letih trend dopolnjevanja klasične postavitve izredno narasel in bi zato potreboval sistematičen in strokoven predlog za poenotenje teh različic, drugačnih od knjižnice do knjižnice.



Preglednica 1: Pogostost ločevanja skupin (N=56)

Knjige za najmlajše	83 %
Stripi	81 %
Knjige z velikimi tiskanimi črkami	79 %
Novosti	71 %
Slikanice	63 %
Zvrsti / žanri	58 %
Knjige za bralno značko	36 %
Knjige za začetno branje	27 %
Posebni formati knjig	23 %
Knjige za obvezno branje	21 %
• najbolj brane knjige	21 %
Knjižne zbirke	17 %
Knjižne serije	11 %
Tematska gesla	4 %

Sedem knjižnic je poleg predstavljenih možnosti izpostavilo še dodatne skupine gradiva, ki jih postavljajo ločeno:

- slikopisi,
- zbirke pravljic,
- Disneyjeve knjige,
- basni in
- bralni palček.

Sledijo rezultati drugega dela anketnega vprašalnika, ki se je osredotočil na novo postavitev na mladinskem oddelku Knjižnice Otona Župančiča. Mnenja udeležencev po ogledu in predstavitvi značilnosti nove postavitve so bila zelo različna – od popolnega navdušenja do nestrinjanja s spremembami. Izpostavimo jih le nekaj:

- *»Novo postavitev knjig razumem kot sodoben pristop do knjižnega gradiva, ki omogoča bralcem bolj učinkovit dostop do iskanega gradiva in informacij. Bralec ni več vkalupljen v neko starostno skupino, ampak ima možnost dostopa do zahtevnejšega gradiva.«* (Osnovnošolska knjižničarka)
- *»Ni starostne razmejitev (slabo!!!) (Ukinjanje starostnih stopenj!) Nepregledno. Dobljeni rezultat ne upraviči denarja in vloženega truda, ki je bil temu namenjen.«* (Knjižničarka splošne knjižnice)
- *»To bi bilo pa učencem v šoli všeč! Odmori so silno kratki, po pouku pa marsikomu zmanjka časa za pozorno iskanje leposlovja. Vem, da bi jim že delitev na fantastiko in*



resničnost olajšala izbiro. Rada imam uporabne spremembe. Premislila bom, kako in kaj. Nekaj jih bom gotovo posvojila in realizirala.» (Osnovnošolska knjižničarka)

- *»Mi je zelo domače in blizu, saj pretežni del že uporabljamo v naši knjižnici. Skeptična sem do ločevanja na fantastiko in resničnost (1. nevarnost subjektivnosti, 2. skoraj v vsaki zgodbi se najde fantastični oziroma realistični element).*» (Knjižničarka splošne knjižnice)

Posamezne lastnosti in rešitve nove postavitve so anketiranci ocenjevali z ocenami od 1 (zelo slabo) do 5 (zelo dobro), pri čemer so najbolje ocenili uvedbo piktogramov (Preglednica 2). Iz ocen, ki so jih vprašani namenili podanim lastnostim, vidimo, da je razlika med najbolje in najslabše ocenjenimi majhna. Prav tako so vse, tudi najslabše, dobile skupno oceno višjo od 3. Torej knjižničarji nobene lastnosti ne ocenjujejo kot izrazito slabe.

S piktogrami je svoje gradivo opremilo že več knjižnic v Sloveniji. Če jih izpostavimo le nekaj: Matična knjižnica Kamnik, Knjižnica Pavla Golie Trebnje, Knjižnica Mirana Jarca v Novem mestu. Piktogrami pa se od knjižnice do knjižnice razlikujejo.

Visoko oceno je dobila tudi postavitve slikanic z naslovnico proti bralcu. Knjige so v posebnih boksih še dodatno ločene na knjige večjega in manjšega formata. Frontalno postavitve gradiva že sedaj uporabljajo vse knjižnice, ki imajo knjige shranjene v koritih. Ta način je za mlajše bralce res primernejši, saj jih takoj lahko pritegne naslovna ilustracija, ne le skope informacije na hrbtu.

Preglednica 2: Ocene lastnosti nove postavitve

lastnost	rang	aritmetična sredina
uvedba piktogramov	1	4,46
postavitev slikanic z naslovnico proti bralcu	2	4,44
jasna delitev knjig za najmlajše	3	4,33
razumljivi piktogrami	4	4,08
uporabniki bodo uspešneje našli gradivo	5	4,04
uporabniki bodo enostavneje našli zeleno gradivo	6	3,98
delitev na resničnost in fantastiko	7	3,86
združitve starostnih skupin P in M	8	3,37
poezija v slikaniški obliki ni ločena postavitvena skupina	9	3,35



Že velikokrat omenjena težava skupine C je v novi postavitvi rešena s tremi ločenimi postavitenimi skupinami, namenjenimi nesamostojnim bralcem. Kot dobro rešitev ta način prepoznavajo tudi anketiranci, saj so jasnejšo delitev knjig za najmlajše ocenili z več kot dobro.

Najslabše pa so ocenili neločevanje poezije v slikaniški obliki. Pri tej novosti slikanice, ki vsebujejo pesmice ali pripoved v verzih ne stojijo več v skupini poezije, ampak so priključene ostalim slikanicam.⁷

Bistvena je seveda pripravljenost knjižničarjev, da bi tudi v svoje knjižnice uvedli nov način postavitve, zato smo jih povprašali, ali so naklonjeni taki spremembi. Kar 40 (77 %) vprašanih knjižničarjev bi bilo načeloma pripravljenih na spremembo postavitve. Od tega je 23 takih, ki jim nova postavitev v celoti ustreza, 9 bi jih sistem upoštevalo delno ali s prilagoditvijo, 8 pa jih v spremembo ne more, saj nimajo ustreznih oziroma dovolj prostorov. 12 (23 %) knjižnic pa se za takšno spremembo ne bi odločilo. Štiri osebe na vprašanje niso odgovorile.

Glede na rezultate ankete lahko potrdimo domnevi, da knjižničarji v mladinskih knjižnicah iz standardne ureditve knjižničnega gradiva izvemajo posamezne skupine gradiva in/ali jih dodatno označijo. Najpogosteje izvzete/označene skupine so knjige za najmlajše, stripi in knjige z velikimi tiskanimi črkami. Prav tako lahko potrdimo, da so knjižničarji pozitivno sprejeli novi način postavitve in ga bodo pripravljene vpeljati v svoje knjižnice. Rezultati kažejo, da bi med splošnimi knjižnicami to storile kar tri četrtine vprašanih knjižničarjev. Novi postavitvi so naklonjeni tudi šolski knjižničarji, saj bi jo uvedlo 13 (60 %) anketiranih.

6 Zaključek

Postavitev gradiva v knjižnici je izjemno pomemben dejavnik, ki vpliva na njene uporabnike. Zato je za mladinske knjižnice bistveno, da uporabljajo sistem, ki bo ustrezal večini bralcev in jim olajšal napor pri iskanju zelenega gradiva. V Sloveniji je zadnjih 50 let to nalogo več ali manj uspešno opravljal sistem CPM. V zadnjih letih se v povezavi z njim pojavlja vedno več pomislekov, predvsem glede ustreznega razpona starostnih skupin. Slovenske splošne knjižnice zato v svoje postavitve dodajajo dodatne skupine, ki odpravljajo pomanjkljivosti sistema CPM (največkrat gre za ločeno

⁷ Primer take postavitve sta knjigi *Pedenped* Nika Grafenauerja in *Juri Muri v Afriki* Toneta Pavčka. Knjigi stojita v koritih z ostalimi slikanicami, na posebno literarno zvrst, ki jo vsebujeta, pa opozarja piktogram na naslovnici.



postavitev gradiva, namenjenega najmlajšim, nesamostojnim bralcem). To so potrdili tudi rezultati anketnega vprašalnika. Izkazalo se je, da sedaj veljavno ureditev knjižnega gradiva dopolnjuje kar 93 % vprašanih mladinskih knjižničarjev.

Na podlagi teh rezultatov lahko predpostavljamo, da se je v slovenskem mladinskem knjižničarstvu pojavila potreba po novem sistemu, ki bo upošteval spremembe v knjižničarstvu, nove trende v mladinski književnosti in značilnosti mladih bralcev. Pomemben prispevek k razreševanju tega je prispevala Pionirska MKL z novo postavitvijo leposlovja na oddelku za otroke in mladino v KOŽ. Nova postavitev je oblikovana okoli dveh glavnih skupin gradiva. Prvo je namenjeno samostojnim bralcem, drugo pa nesamostojnim bralcem in bralcem začetnikom. Odzivi mladinskih knjižničarjev na novo postavitve so izredno pozitivni, saj bi jih kar 77 % novi način ureditve posvojilo v svoje knjižnice. Tudi njene posamezne lastnosti ocenjujejo kot dobre.

Z novo postavitvijo se knjižničarjem odpira tudi nov način dela z bralci in gradivom. Mladi imajo radi spremembe in novosti. Znajo jim biti naklonjeni in jih hitro sprejmejo, če seveda poskrbimo, da jih dobro spoznajo. Zavedati se je treba, da je naloga knjižničarjev vzgajati samostojne obiskovalce knjižnic. Zato je individualno ali skupinsko delo z uporabniki bistveno. Uvedemo lahko še tako domiselne novosti, a če jih uporabnikom ne predstavimo, razložimo ali jih vanje ne uvedemo, ne bodo dosegle želenega učinka. Vsekakor pa bi bilo zanimivo opraviti obsežnejšo študijo, ki bi preverila, kako novo postavitve dojemajo dejanski uporabniki.⁸

Navedeni viri

Aiken, J. (1982). *The way to write for children*. London: Elm Tree Books.

Baker, S. L. (1986). Overload, browsers, and selections. *Library and Information Science Research*, 8 (4), 315-329.

Blažič, M. M. (2010). Novi pogledi na znano – postavitvene skupine leposlovja za mladino. V *Knjiga te čaka. Poišči jo!: mednarodni dan knjig za otroke, petek, 2. april 2010: predstavitev nove postavitve leposlovja za mladino, sreda, 14. april 2010* (str. 12-13). Ljubljana: Mestna knjižnica, Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo.

Cooper, L. Z. (1996). Problems associated with the ability of elementary school children to successfully retrieve material in the school library media center and some alternative methods of classification which may help to alleviate these problems: a case study of the

⁸ Deloma sta se s tem vprašanjem že ukvarjali Polona Palčič v diplomskem delu *Postavitve gradiva v mladinskem oddelku MKL-KOŽ* (2011) in Alenka Šauperl v prispevku *Odzivi uporabnikov na novo postavitve gradiva v Pionirski* (2011).



- Common School Library, Amherst, Massachusetts. *Public and Access Services Quarterly*, 2 (1), 47-63.
- Cooper, L. Z. (2002). A case study of information-seeking behavior in 7-year-old children in a semistructured situation. *Journal of the American Society for Information Science & Technology*, 53 (11), 904-922.
- Dumas, E. P. (2005). Give em what they want! Reorganizing your fiction collection by genre. *Library Media Connection*, 24 (2), 20-22.
- Eaton, G. (1991). Lost in the library: are spatial skills important in shelf searches? *Journal of Youth Services in Libraries*, 5 (1), 77-86.
- Howard, V. in Jin, S. (2007). Teens and pleasure reading: a critical assessment from Nova Scotia. V M. K. Chelton (Ur.), *Youth information-seeking behavior. 2, Context, theories, models, and issues* (str. 133-163). Lanham, Toronto, Plymouth: The Scarecrow Press.
- Jamnik, T. (2001). *Vloga sodobnega knjižničnoinformacijskega centra pri motiviranju za branje*. Magistrsko delo. Ljubljana: FF, Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo.
- Knaflič, L. (2010). Nova postavitev zблиžuje knjigo in bralca. V *Knjiga te čaka. Poišči jo!: mednarodni dan knjig za otroke, petek, 2. april 2010: predstavitev nove postavitve leposlovja za mladino, sreda, 14. april 2010* (str. 15-16). Ljubljana: Mestna knjižnica, Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo.
- Knjiga te čaka. Poišči jo!: mednarodni dan knjig za otroke, petek, 2. april 2010: predstavitev nove postavitve leposlovja za mladino, sreda, 14. april 2010*. (2010). Ljubljana: Mestna knjižnica, Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo.
- Kobal, M. (2009). Modeli postavitve knjižničnega gradiva v slovenskih splošnih knjižnicah s posebnim ozirom na postavitev gradiva v mladinskih oddelkih. *Knjižnica*, 53 (1-2), 99-122.
- Kobe, M. (1974). Delo z otrokom od predšolskega obdobja do 10. leta. *Knjižnica*, 18 (1-2), 29-39.
- Kobe, M., Pahor, N. in Stružnik, E. (1990). Napotki za izvajanje bibliopedagoškega dela z razrednimi skupinami v šolski knjižnici. V *Vzgojno-izobraževalno delo v šolski knjižnici-mediateki* (str. 14-26). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Larkin-Lieffers, P. A. (2001). Informational picture books in the library: do young children find them? *Public Library Quarterly*, 20 (3), 3-28.
- Lavrenčič, D., Pogačar, T. in Zdravec, V. (1996). Otroci do konca osnovne šole – uporabniki knjižnice. *Knjižnica*, 40 (3-4), 149-152.
- Leban, V., Grilc, A. in Tomšič, N. (2007). Nova postavitev gradiva v Osrednji knjižnici Kranj. V Ambrožič, M (Ur.) *Knjižnice za prihodnost: napredek in sodelovanje: zbornik referatov* (str. 193-208). Ljubljana: ZBDS.
- Ločniškar-Fidler, M., Tomšič, N., Lavrenčič Vrabec, D. in Zdravec, V. (2006). Postavitev in oprema monografskih publikacij v mladinskih oddelkih splošnih knjižnic. *Knjižnica*, 50 (3), 105-125.
- Moore, P. A. in St. George, A. (1991). Children as information seekers: the cognitive demands of books and library systems. *School Library Media Quarterly*, 19 (3), 161-68.



- Novljan, S. (1996). Vsebinska obdelava in ureditev knjižničnega gradiva za mlade uporabnike. *Knjižnica*, 40 (3-4), 135-148.
- Palčič, P. (2011). *Postavitev gradiva v mladinskem oddelku MKL-KOŽ*. Diplomsko delo. Ljubljana: FF, Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo.
- Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe. (2003). *Uradni list RS*, št. 73.
- Saksida, I. (1999). Opredelitve in predstavitve otroštva v sodobni slovenski mladinski književnosti: tipološki oris. *Otrok in knjiga*, 26 (pos. izd.), 7-17.
- Saksida, I. (2010). Odprtost in vodenost pogovora o(b) knjigah. V *Knjiga te čaka. Poišči jo! mednarodni dan knjig za otroke, petek, 2. april 2010: predstavitev nove postavitve leposlovja za mladino, sreda, 14. april 2010* (str. 18-20). Ljubljana: Mestna knjižnica, Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo.
- Sepe, M. (1959). Kako uredimo oddelek za otroke. *Knjižnica*, 3 (1-4), 41-43.
- Shenton, A. K. (2007). Causes of information-seeking failure: some insight from an English reserach project. V M. K. Chelton (Ur.), *Youth information-seeking behavior. 2, Context, theories, models, and issues* (str. 313-357). Lanham, Toronto, Plymouth: The Scarecrow Press.
- Shenton, A. K. in Dixon, P. (2004). How do youngsters use public libraries to find non-fiction books?: the results of a recent research project. *Public Library Quarterly*, 23 (3-4), 77-98.
- Solomon, P. (1997). Access to fiction for children: a user-based assessment of options and opportunities. *Information services & use*, 17 (2-3), 139-146.
- Standardi za splošne knjižnice (za obdobje od 1. maja 2005 do 30. aprila 2015)*. (2005). Ljubljana: Nacionalni svet za knjižnično dejavnost. Pridobljeno 15. 2. 2010 s spletne strani: http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Drugo/hitri_dostop/standardi_spl_k_sprejeti.pdf.
- Šauperl, A. (2009). Matilda, kje si?: vsebinski opis mladinskega leposlovja v slovenskem katalogu in katalogih sosednjih dežel. *Knjižnica*, 53 (1-2), 165-177.
- Šauperl, A. (2011). Odziv uporabnikov na novo postavitev gradiva v Pionirski. V V. Jakac Bizjak (Ur.), *Sto let razvoja Knjižnice Otona Župančiča: zbornik ob stoletnici splošnega knjižničarstva v Ljubljani* (str. 241-261). Ljubljana: Mestna knjižnica Ljubljana.
- Šauperl, A. in Saye, J. D. (2001). When "surfing" the web isn't good enough!: providing access to electronic resources. V M. Ambrožič (Ur.), *Digitalna knjižnica* (str. 40-54). Ljubljana: ZBDS.
- Zadavec, V. (2011). Sprehod med številkami knjižne produkcije za otroke 2010. V D. Lavrenčič Vrabec in I. Mlakar (Ur.), *Geneze - poti v bistroumne nesmisle: priročnik za branje kakovostnih mladinskih knjig 2011: pregled knjižne produkcije za mladino iz leta 2010* (str. 12-17). Ljubljana: Mestna knjižnica Ljubljana.
- Žnidar, A. (1961). Strokovna ureditev knjig v mladinskih knjižnicah. *Knjižnica*, 5 (1-4), 74-83.



Katja Kemperle

Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo, Mestna knjižnica Ljubljana,
Kersnikova ulica 2, 1000 Ljubljana
e-pošta: katja.kemperle@mklj.si

dr. Alenka Šauperl

Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo, Filozofska fakulteta,
Univerza v Ljubljani, Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana
e-pošta: alenka.sauperl@ff.uni-lj.si